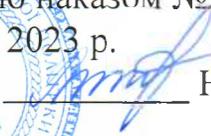

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Харківської державної
академії культури
Протокол № 10 від 28 квітня 2023 р.

Введено в дію наказом № 55

Від 2 травня 2023 р.

В.о. ректора Наталія РЯБУХА

КОНЦЕПЦІЯ

виховної роботи в Харківській державній академії культури

Харків, 2023

Концепція виховної роботи в Харківській державній академії культури є документом декларативного характеру, який визначає цілі, завдання та основні тенденції виховного процесу в Академії.

Концепцію розроблено на підставі наступних нормативно-правових актів:

- Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР;
- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII;
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII;
- Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 № 3808-XII;
- Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII;
- Закон України «Про закордонних українців» від 04.03.2004 № 1582-IV;
- Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI;
- Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті» від 09.04.2015 № 314-VIII;
- Закон України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 № 1702-IX;
- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 № 2866-IV
- Указ Президента України від 18 жовтня 2001 року № 992 «Про Національну програму правової освіти населення»;
- Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347 «Про Національну доктрину розвитку освіти»;
- Указ Президента України від 4 липня 2005 року № 1013 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні»;
- Указ Президента України від 30 вересня 2010 року № 926 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні»;
- Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021—2025 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 р. № 579;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 року № 893 «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття»);
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2022 р. № 752-р «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та

- можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022—2024 роки»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р «Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022—2024 роки з її реалізації»;
 - Наказ Міністерства освіти і науки України від 6 червня 2022 року № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641».

ЗМІСТ

1. Мета, принципи, завдання і напрями виховної роботи зі здобувачами вищої освіти
 - 1.1. Мета виховної роботи
 - 1.2. Завдання виховної роботи
 - 1.3. Принципи виховної роботи
2. Напрями виховної роботи
 - 2.1. Духовне та моральне виховання
 - 2.2. Національно-патріотичне виховання
 - 2.3 Інтернаціональне виховання
 - 2.4. Правове виховання
 - 2.5. Трудове виховання
 - 2.6. Професійне виховання
 - 2.7. Естетичне виховання
 - 2.8. Виховання культури поведінки та спілкування
 - 2.9. Виховання культури навчальної та науково-дослідної діяльності
 - 2.10. Виховання інформаційної культури
 - 2.11. Екологічне виховання
 - 2.12. Фізичне виховання
 - 2.13. Гендерне виховання
3. Соціально-психологічний супровід суб'єктів освітнього процесу в Академії
4. Організація та форми виховної роботи в Академії
5. Роль науково-педагогічних працівників у процесі виховної роботи зі здобувачами вищої освіти
6. Роль кураторів академічних груп в виховному процесі
7. Роль Студентської ради в виховному процесі
8. Критерії ефективності виховної роботи
9. Забезпечення реалізації концепції виховної роботи

1. Мета, завдання, принципи і напрями виховної роботи зі здобувачами вищої освіти

1.1. Мета виховної роботи

Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню й оновленню інтелектуального фонду нації, виховання її духовної еліти – завдання, що стоїть перед ХДАК на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців. Досягнення мети виховання можливе лише за умови комплексного підходу і залучення до цієї роботи всього професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об'єднань студентської молоді.

Вихідні позиції виховання у ХДАК наступні:

- виховання є серцевиною освітнього процесу, основним завданням в умовах ХХІ століття.
- Академія розглядається як центр організації виховання і створення відповідного середовища для цього процесу.
- виховання спрямовується на створення умов для професійного становлення особистості, її творчого, наукового, фізичного розвитку.
- студенти Академії є не тільки суб'єктом виховання, вони виступають також і як його активні учасники.
- осередком демократичного виховання є органи студентського самоврядування, що розглядається як школа формування майбутнього лідера.

Є очевидним, що від рівня освіченості, розвитку й вихованості сучасної молоді залежатиме науково-технічний, духовний прогрес Української держави, її роль і місце у європейському та світовому співтовариствах. Все це актуалізує проблему національного виховання, яке покликане відроджувати і формувати національні духовні цінності, культуру спеціаліста.

Для кожної професійної категорії студентів необхідно враховувати певну специфіку мети виховання. Разом із тим існує загальний стратегічний підхід до мети виховання, який повинен бути орієнтований на реалізацію національних цілей.

Метою виховання студентів у Харківській державній академії культури є: формування особистості громадянина України з національною свідомістю, характером, світоглядом та ідеалами на традиціях культури, духовності рідного народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, політичної, трудової, екологічної культури.

Основою виховання є:

- виховання високоморальної, духовно розвиненої і фізично здорової особи – громадянина України, здібної до професійної діяльності і відповідальності за доручену справу;
- формування навиків творчого ставлення до будь-якого виду діяльності;
- виховання правової культури: поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки, знання та дотримання законів;
- формування загальнолюдських і етичних цінностей;
- забезпечення умов для самореалізації студентської молоді відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів;
- психологічна підготовка студентської молоді до праці;
- формування нової зміни інтелігентних, високоосвічених спеціалістів, митців;
- забезпечення повноцінного розвитку студентської молоді, охорона і зміцнення її фізичного, психічного та духовного здоров'я;
- спонукання студентів до активної протидії проявам аморальності, правопорушенням, бездуховності, антигромадській діяльності;
- стимулювання процесу самопізнання особою своєї суті, прагнення до індивідуального стилю життя і поведінки, особистої стратегії життєдіяльності;
- максимальне оволодіння студентами матеріальними і культурними цінностями, науковими і технічними досягненнями, накопиченими людством і українською культурою.

1.2. Завдання виховної роботи

Основне завдання вищої школи – забезпечення якості підготовки фахівців в умовах дії ринкових механізмів, ускладнення основних структур суспільного життя, які неможливо вирішити без ефективної виховної роботи із студентами, без самостійного розвитку студентами здібностей, без соціальної самореалізації особи як фахівця, що має вищу освіту. Виховна робота зі студентами сприяння процесу виявлення і розвитку здібностей студентів, а також громадянського становлення, пов'язаного з визначенням місця в системі суспільних зв'язків і виробленням активної позиції з основних проблем суспільного життя.

Враховуючи положення Стратегії розвитку Харківської державної академії культури на 2020-2025 рр. серед пріоритетних завдань виховної діяльності в Академії є наступні:

- забезпечення умов для розвитку здобувачів вищої освіти як свідомих і відповідальних громадян, цілісних, культурних, патріотично налаштованих особистостей;
- організація в межах культурно-просвітньої діяльності різноманітних культурно-масових заходів (концертів, творчих виставок, конкурсів, фестивалів, театралізованих вистав, тематичних екскурсій, творчих

- зустрічей з видатними діячами культури і мистецтва тощо) з метою збереження й розвитку культурно-мистецьких традицій України, їх популяризації на національному й міжнародному рівнях, а також культурного збагачення співробітників та здобувачів освіти Академії;
- організація спеціальних заходів, спрямованих на популяризацію української мови в Академії та Харківському регіоні;
 - забезпечення умов для формування у здобувачів вищої освіти soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності», серед яких: навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння вирішувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше), які дозволяють випускникам Академії інтегруватись у соціокультурний простір та бути успішними на своєму робочому місці;
 - посилення соціальної активності учасників освітнього процесу, розробка й реалізація програми волонтерських суспільно значущих проєктів;
 - активізація співпраці Академії зі спорідненими закладами освіти різних рівнів, культурно-просвітніми установами й організаціями шляхом створення творчих кластерів, організації спільних культурно-мистецьких проєктів тощо;
 - забезпечення умов для міжкультурної взаємодії учасників освітнього процесу, розвиток їх міжкультурних компетентностей, розширення можливостей для інтеркультурного діалогу, культурного співробітництва й партнерства, виховання здобувачів освіти в дусі миру й толерантності;
 - організація спеціальних заходів і акцій для формування у здобувачів освіти мотивації до здорового способу життя, занять фізичною культурою і спортом, культури безпечної життєдіяльності, екологічної культури.
 - цілеспрямована координація навчальної та позанавчальної діяльності студентів;
 - стимулювання пізнавальної активності майбутніх фахівців, вироблення у них активної життєвої позиції в поведінці та професійній діяльності;
 - виховання потреби студентів у самовдосконаленні, в освоєнні художніх і наукових досягнень загальнолюдської і національної культури;
 - активного залучення органів студентського самоврядування до виконання виховних завдань у Академії;
 - збереження цілісності навчально-виховного процесу, посилення гуманістичної спрямованості усіх навчальних курсів, подолання пасивності студентів на заняттях і в суспільній роботі;

- формування патріотизму і національної свідомості, поваги та любові до України, шанування її історії та належне спілкування державною мовою;
- виховання правової культури, а саме – поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки, знання та дотримання правових норм і принципів;
- розвиток екологічної культури, розуміння необхідності гармонії між людиною і природою та її дотримання на практиці, зокрема в майбутній професійній діяльності здобувачів вищої освіти;
- формування навичок соціальної активності, творчої ініціативи, особистої відповідальності за прийняті рішення та вчинки;
- виховання потреби в активній протидії виявам антигромадської поведінки, правопорушень, бездуховності, аморальності тощо;
- оволодіння результативними методами та навичками набуття нових знань, формування потреби у постійному інтелектуальному, духовному і моральному збагаченні та самовдосконаленні.

1.3. Принципи виховної роботи

Базовими принципами виховання в Академії є ті, що ґрунтуються на методологічних засадах розвитку громадянського суспільства, зокрема:

- принцип гуманізму означає пріоритетність ідеї прав і свобод людини, творчий розвиток особистості, виховання людської гідності, поваги до приватної власності, розуміння значущості особистісної автономності;
- співвіднесення освітніх вимог з можливостями та природними здібностями молодшої людини;
- принцип демократичності означає виховання духу соціальної солідарності, справедливості, вміння конструктивно взаємодіяти із суспільством та приймати рішення; передбачає діалогічний характер освіти, суб'єкт-суб'єктні відносини між викладачами та здобувачами вищої освіти, атмосферу взаємоповаги та довіри у колективі, студентське самоврядування, відкритість і зв'язок Академії з іншими агентами процесу соціалізації (сім'єю, громадськими організаціями, засобами масової інформації, церквою тощо);
- принцип зв'язку з практичною діяльністю передбачає пріоритетність для системи громадянської освіти та виховання умінь і дій, зорієнтованість здобувачів вищої освіти на навички соціальної взаємодії, вміння самостійно аналізувати різноманітні ситуації, насамперед, у своєму життєвому середовищі, вміння самостійно приймати відповідальні рішення і діяти у правовому полі;
- принцип зорієнтованості на позитивні соціальні дії означає цілеспрямованість виховання на соціальні сподівання студентської

- молоді, набуття позитивного досвіду соціальних дій, формування позитивного іміджу компетентної громадянськості;
- принцип наступності і безперервності означає поетапне, відповідно до вікових особливостей, розширення інформаційного, виховного, інструментального (практичного) обсягу системи освіти для демократії, що включає всі етапи освіти; передбачає виховання потреби набуття навичок громадянськості протягом усього життя;
 - принцип міждисциплінарності означає навчання і виховання громадянськості в процесі вивчення різних навчальних дисциплін; узгодження змісту навчальних програм з метою та завданнями громадянської освіти;
 - принцип культуровідповідності передбачає врахування у змісті виховання етнонаціонального, регіонального культурного і звичаєвого контексту, зв'язок студентського колективу з місцевою громадою, участь у спільних із нею соціальних, культурних, природоохоронних акціях;
 - принцип природовідповідності, який передбачає врахування в роботі психофізіологічних, індивідуально-типологічних та психолого-педагогічних особливостей сучасного здобувача вищої освіти, багатогранної цілісної природи людини;
 - принцип єдності освіти та виховання означає оволодіння особистістю знаннями та їх нерозривний зв'язок з завданнями виховного процесу, а також набуття нових знань також і у виховному процесі;
 - принцип полікультурності означає наповненість виховання ідеєю універсальності прав людини, а також ідеєю етнокультурного розмаїття України, світу, правової рівності національних культур; передбачає виховання особистості на засадах міжетнічної толерантності, поваги до представників інших культур, найперше – в студентському середовищі; означає практичну реалізацію прав представників всіх націй, етнічних спільнот на розвиток і збереження своєї мови, культурної самобутності у контексті формування нової української держави;
 - принцип інтеркультурності, що передбачає інтегрованість української національної культури у контекст загальнодержавних, європейських і світових цінностей, у загальнолюдську культуру. Реалізація цього принципу означає, що у процесі громадянського виховання мають забезпечувати умови для формування особистості, вкоріненої у національний ґрунт і водночас відкритої до інших культур, ідей та цінностей. Лише така особистість здатна зберігати свою національну ідентичність, оскільки вона глибоко усвідомлює національну культуру як невід'ємну складову культури світової;
 - принцип плюралізму означає виховання поваги до засад політичної, ідеологічної, етнонаціональної, расової різноманітності; уникнення

екстремістських поглядів і поведінки у житті здобувачів вищої освіти, виховання толерантного ставлення до різних світоглядних, політичних доктрин, релігійних переконань, до діяльності у навчальному закладі різних молодіжних громадських організацій; виховання усвідомлення неприйнятності будь-якого політичного екстремізму;

- принцип добровільності передбачає право вибору в забезпеченні потреб особистості в самореалізації, духовному самовдосконаленні, здобутті освіти і підготовки до активної професійної та громадської діяльності засобами аудиторної та позааудиторної діяльності здобувачів вищої освіти;
- принцип самоактивності й саморегуляції сприяє розвитку у здобувачів вищої освіти суб'єктних характеристик, формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень, що поступово виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію у діях та вчинках;
- принцип системності, згідно з яким процес виховання зумовлюється гармонійністю розвитку низки взаємопов'язаних новоутворень у структурі особистості; фрагментарність, односторонність, переоцінка значення одних новоутворень і нехтування іншими, намагання виховувати особистість «по частинах» гальмує дію психолого-педагогічних механізмів, які спрацьовують лише за умови наявності системи певних складових.

Виховна робота в Академії несумісна з пропагандою насильства, жорстокості, міжнародної ворожнечі, людиноненависницьких теорій, поглядів, спрямованих на підриєв державних інтересів України, та має світський характер.

2. Напрями виховної роботи

Сучасний період розвитку суспільства в нашій незалежній державі відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багате покоління людей. Це обумовлює новий підхід до виховання сучасної молоді. Виникла соціальна потреба у формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста, який би зміг розв'язувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а прогрес нації. Ефективність формування творчої особистості, безперечно, підвищується, якщо забезпечуються:

- а) використання сучасної педагогіки народознавства;
- б) засвоєння здобувачами вищої освіти знань про Вітчизну, народ, його культуру і спосіб життя, вмінь та навичок у їх практичному застосуванні;
- в) співробітництво науково-педагогічних працівників зі здобувачами вищої освіти у виборі різних форм і видів діяльності;

г) організація активної творчої, культурної та патріотичної діяльності здобувачів вищої освіти у позааудиторний час.

Кожен з напрямів виховної роботи спрямований на досягнення мети, вирішення конкретних завдань і передбачає використання відповідних форм та методів роботи. Незмінна єдність, взаємодоповнюваність усіх видів виховання є важливою умовою результативності виховної роботи в цілому. Формування світоглядної культури передбачає збагачення і розвиток світогляду здобувачів вищої освіти, як системи знань і переконань щодо навколишнього світу та свого місця у ньому, кристалізацію життєвих принципів особистісного буття, вироблення вміння обстоювати їх на практиці, виховання толерантності, поваги до людей, які мають інші світоглядні цінності.

Провідне значення у формуванні світоглядної культури здобувачів вищої освіти має належно організований навчальний процес, насамперед з дисциплін гуманітарної підготовки, таких, як: філософія, історія, право тощо, а також дисциплін циклу психологічної та загальноєкономічної професійної підготовки. Важливе значення мають також залучення здобувачів вищої освіти до активного суспільного життя, виконання громадських доручень, особиста ініціатива й участь у підготовці та проведенні культурно-масових, національно-патріотичних і громадсько-політичних заходів.

2.1 Духовне та моральне виховання

Духовне та моральне виховання здобувачів вищої освіти Академії – це складна інтегральна система формування їхніх особистісних якостей, які характеризують ступінь розвитку і саморозвитку моральних цінностей, переконань, мотивів, знань, умінь, почуттів і здібностей, які здобувачі вищої освіти виявляють в різних ситуаціях морального вибору та моральної діяльності порівняно з тими високогуманними цінностями, принципами, правилами, які в сучасному соціокультурному середовищі вважаються нормативними або ідеальними. Таке виховання забезпечується засвоєнням здобувачами вищої освіти моральної культури суспільства, норм поведінки, міжлюдських стосунків, сприйняття їх як правил, що регулюють власну життєдіяльність, усвідомлення критеріїв добра і зла. У результаті морального виховання досягається єдність етичних знань, моральних почуттів та переконань і потреб у високоморальних вчинках. Важливим показником міри моральності особистості є ступінь зрілості її основних моральних рис, таких як совість, честь, гідність, доброта, відповідальність, сором, дисциплінованість, принциповість. Висока моральність - це завжди єдність слова і діла, чесність і порядність, сумлінне виконання людиною професійних, громадянських обов'язків, вірне служіння народу України.

У моральному вихованні поєднуються принципи і норми загальнолюдської моралі та національної моральної цінності. Моральне

виховання пов'язане з правовим вихованням. Поєднуючись, вони забезпечують формування культури людської поведінки.

Здобувачі вищої освіти є носіями певної моралі і виховуються як під час навчально-виховного процесу, так і середовищем особистого буття. У зв'язку з цим важливу роль відіграють соціогуманітарні дисципліни, передусім етика, бесіди на моральну тематику, зустрічі з видатними особистостями, неухильне дотримання правил внутрішнього розпорядку Академії. Значний потенціал впливу на розвиток здобувачів вищої освіти має Студентська рада Академії та організована нею позанавчальна та гурткова робота.

Відповідно до Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» духовно-моральне виховання здійснюється за такими напрямками:

- популяризація та поширення україномовного культурного продукту;
- сприяння утвердженню сімейних цінностей та активне залучення сім'ї до національно-патріотичного виховання;
- популяризація та збереження культурної спадщини та культурних цінностей України;
- формування лідерських компетентностей, особистої психологічної та духовної стійкості, проактивної життєвої позиції і усвідомленої громадянської відповідальності;
- визначення ціннісних засад та етичних стандартів професійної діяльності, що передбачають сумлінне ставлення до виконання своїх обов'язків і запобігання корупції та зловживанню повноваженнями;
- дбайливе ставлення до довкілля та природних ресурсів держави;
- вшанування видатних особистостей українського державотворення, ветеранів України, героїв, які полягли в боротьбі за захист незалежності та територіальної цілісності України;
- залучення закордонних українців до збереження і популяризації української мови, культури, а також формування та збереження національної ідентичності.

Виховну роботу серед здобувачів вищої освіти в Академії, як фахівців, орієнтовано на розвиток:

- глибокої зацікавленості, любові до вибраної професії, професійної самосвідомості, ерудиції та компетенції;
- усвідомлення професійного інтересу й відповідальності,
- здатності ставити творчі та ефективно розв'язувати професійні завдання в обраній сфері професійної діяльності,
- готовності приймати нестандартні рішення;
- відкритості для нових досягнень науки, техніки, практики тощо.

Важливу роль у цьому процесі відіграє особистість науково-педагогічних працівників Академії, насамперед – дисциплін фахового спрямування.

Розвиток здобувачів вищої освіти в Академії, як високоморальної особистості, має на меті розвиток:

- високого рівня моральних чеснот (чесності, обов'язку, відповідальності, доброзичливості тощо);
- моральної культури, включаючи розуміння високоморальних національних і загальнолюдських цінностей;
- гуманістичних поглядів, переконань і світогляду.

Розвиток здобувачів вищої освіти в Академії, як інтелігентної особистості, спрямовано на розвиток:

- високої культури спілкування та поведінки;
- високого рівня ерудиції;
- системності та критичного мислення;
- естетичної, художньої культури;
- прогресивних поглядів та переконань;
- толерантності й поважного ставлення до людей іншої національності та інших поглядів і переконань;
- кращих рис і традицій української інтелігенції.

Розвиток здобувачів вищої освіти в Академії, як творчої особистості, передбачає розвиток:

- методологічної, дослідницької культури;
- творчо-пошукових умінь та здібностей;
- здатностей як до індивідуальної, так і до колективної творчості у вибраній сфері професійної діяльності;
- здатностей до креативного, системного застосування знань у розв'язанні професійних теоретичних і практичних завдань.

Розвиток здобувачів вищої освіти в Академії, як конкурентоспроможної особистості, ставить за мету розвиток:

- працьовитості;
- стресостійкості;
- неперервного професійного саморозвитку;
- комунікативних і лідерських якостей;
- етично-правової відповідальності;
- уміння виконувати та завершувати роботу на високому якісному рівні;
- прагнення постійно підвищувати свій рівень інформаційної культури.

Інтеграція всіх наведених якостей уможливило виховну роботу зі здобувачами вищої освіти в Академії, як висококультурних особистостей, у зв'язку з чим велика відповідальність покладається на кафедри на яких навчаються здобувачі вищої освіти денної форми навчання.

Особливим способом виховання високих моральних якостей є *волонтерська діяльність*.

В Академії волонтерська діяльність здійснюється за такими напрямками:

- надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, які потребують соціальної реабілітації, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- здійснення догляду за хворими, особами з інвалідністю, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги;
- надання волонтерської допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам кримінальних правопорушень, біженцям, внутрішньо переміщеним особам;
- надання волонтерської допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;
- проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;
- сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією спортивних, культурних, молодіжних та інших видовищних і громадських заходів;
- надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;
- надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, дії правового режиму надзвичайного чи воєнного стану;
- утвердження української національної та громадянської ідентичності;
- надання волонтерської допомоги особам/сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, збройною агресією Російської Федерації проти України та/або іншої країни проти України;
- надання волонтерської допомоги, пов'язаної із захистом та рятуванням тварин;
- надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством.

Волонтерська допомога за зазначеними напрямками може здійснюватися в онлайн-режимі за допомогою мережі Інтернет та інших телекомунікаційних мереж.

2.2 Національно-патріотичне виховання

Національне виховання – це історично обумовлена і створена самим народом система ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв та інших форм соціальної практики, спрямованої на організацію життєдіяльності здобувачів вищої освіти в Академії, виховання їх у душі природно-історичного розвитку, матеріальної і духовної культури нації.

Система виховної роботи ґрунтується на ідеях національного світогляду, філософії, ідеології, а не на ідеях якогось учення чи якоїсь партії, громадсько-політичної організації. Національна система виховання ґрунтується на засадах родинного виховання, народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що ввібрали в себе надбання національної виховної мудрості.

Національне виховання ґрунтується на таких фундаментальних принципах, як природовідповідність, народність, гуманізм, демократизм, зв'язок виховання з життям, трудовою діяльністю народу, поєднання педагогічного керівництва із самодіяльністю студентів, реалізація народознавчого, людинознавчого й особистісного підходів у процесі навчання, виховання тощо.

Патріотичне виховання – це формування у здобувачів вищої освіти поваги та любові до Батьківщини, відданості, готовності захищати, збагачувати особистою працею, максимально сприяти вивченню та досконалому володінню державною мовою. Принципово важливим є вивчення історії, культури, традицій, звичаїв України, кращих досягнень у галузях науки, освіти, техніки, мистецтва як минулого, так і сучасності.

Значний виховний потенціал мають такі дисципліни, як історія України, українська мова, дисципліни професійної підготовки тощо.

Патріотизм – це поєднання знань, почуттів і дій. Патріотичне виховання не протиставляється, а органічно доповнюється національним та інтернаціональним вихованням. У процесі патріотичного виховання культивуються кращі риси української ментальності – любов до України, працелюбність, індивідуальна свобода, зв'язок із природою, щирість і доброта, гостинність, повага до рідних тощо. Істинний патріот – це завжди людина інтелектуально розвинута та національно зріла.

Окрім загально-педагогічного розуміння національного та патріотичного виховання, мета, складові, а також напрямки національно-патріотичного виховання закріплені в Законі України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». Відповідно до цього Закону *метою*

національно-патріотичного виховання є формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України.

Національно-патріотичне виховання охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед сфери освіти і науки, молодіжну та соціальну сфери, культури і мистецтва, реклами, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавства, туризму, охорони довкілля, фізичної культури і спорту, профорієнтації на військові спеціальності, цивільної оборони та цивільного захисту, безпеки і оборони України, зв'язків із закордонними українцями.

Основними складовими національно-патріотичного виховання згідно Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» є:

- громадянсько-патріотичне виховання;
- духовно-моральне виховання;
- співпраця із закордонними українцями.

Національно-патріотичне виховання стосується громадян України і закордонних українців усіх вікових груп та здійснюється шляхом:

- популяризації суспільно-державних (національних) цінностей України;
- здійснення заходів з формування оборонної свідомості та громадянської стійкості;
- поширення знань про видатних особистостей українського державотворення;
- залучення інститутів громадянського суспільства до виконання завдань національно-патріотичного виховання;
- залучення громадян України, насамперед дітей та молоді, до участі в заходах національно-патріотичного спрямування;
- організації та здійснення виховних і просвітницьких заходів;
- формування навичок критичного мислення, медіаграмотності та запобігання поширенню недостовірної інформації;
- залучення закордонних українців до збереження і популяризації української мови, культури, а також формування та збереження національної ідентичності;
- залучення ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності до здійснення заходів національно-патріотичного виховання.

Громадянсько-патріотичне виховання здійснюється за такими напрямками:

- формування та утвердження в суспільстві патріотичної свідомості, любові до України, поваги до державних символів та державної мови;
- залучення громадян до активної участі в громадському житті;
- популяризація історії України, зокрема боротьби українського народу за самовизначення і творення власної держави, етапів державотворення та борців за незалежність і територіальну цілісність України, а також українців, досягнення яких увійшли до світової історії;
- ознайомлення громадян, насамперед дітей та молоді, із засадами функціонування держави, сприяння вивченню Конституції України та законів України;
- інформування громадян України про важливість здорового способу життя, відповідального ставлення до свого здоров'я, навчання навичкам безпеки життєдіяльності;
- запобігання проявам негативної поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму, насамперед серед дітей та молоді;
- популяризація та збереження культурної спадщини та культурних цінностей України;
- формування сприйняття державної мови як національної цінності та важливого атрибута національної ідентичності.

2.3 Інтернаціональне виховання - це залучення молодих людей до економічних, політичних, соціальних, культурологічних та інших цінностей, створених народами світу, формування поваги до міжнародного суспільного досвіду, бажань і вмінь його переймати, допомагати представникам інших етносів, суспільств та держав у розв'язанні наявних питань і проблем.

Однією з базових основ цього напряму виховання є кількісне і якісне зростання обсягу знань здобувачів вищої освіти про інші етноси (народи), держави, суспільства, їхні досягнення у різних сферах людської життєдіяльності. Важливо під час навчального процесу постійно наголошувати на інтернаціональному характері науки, звертати увагу на співпрацю народів і держав у розв'язанні проблем глобального характеру.

Важливе значення для формування у здобувачів вищої освіти інтернаціональних почуттів має вивчення іноземних мов, упровадження в навчальний процес Академії європейських технологій навчання і критеріїв оцінок знань, стажування та участь у міжнародних конференціях, співпраця Академії з провідними вищими навчальними закладами України та інших держав, лекції іноземних фахівців, проведення тематичних «круглих столів», відвідування виставок, на яких репрезентовані новітні досягнення іноземних науковців, фахівців, фірм, підприємств тощо.

Інтернаціональне виховання органічно доповнює патріотичне виховання, допомагає глибше усвідомити місце і роль України у світі, чіткіше визначити шляхи її інтеграції у європейське і світове співтовариство.

2.4. Правове виховання

Правове виховання – це формування соціально зрілої, відповідальної поведінки студентів Академії на основі знань, норм і принципів чинного законодавства України, поваги до прав і свобод інших людей, шанобливого ставлення до державних символів. Правова культура особистості невід’ємна від активної протидії особам, організаціям і установам, що порушують закони, завдають збитків державі та її громадянам.

Важливим складником цього напрямку виховання є правова освіта, яка забезпечується викладанням правових дисциплін, пропагандою чинного законодавства викладачами Академії, організацією зустрічей здобувачів вищої освіти з працівниками правоохоронних органів, проведенням «круглих столів», семінарів, вебінарів, виставок тематичної літератури тощо.

Вагому роль у правовому вихованні відіграють спеціальні дисципліни «Права людини», «Конституційне право», «Авторське право» та ін., які допомагають сформувати правову культуру здобувачів та сприяють дотриманню у своїй повсякденній та творчій діяльності законодавства України.

Дієвим засобом правового виховання здобувачів вищої освіти в Академії є створення атмосфери вимогливості щодо сумлінного виконання ними своїх функціональних обов’язків, дотримання положень і правил внутрішнього розпорядку Академії, наказів ректора Академії та інших внутрішніх нормативних документів Академії.

2.5. Трудове виховання

Трудове виховання має на меті формування любові до праці та потреби в ній, потреби в набутті знань і вмінь професійно здійснювати діяльність, реалізовувати свої нахили і здібності, виконувати свої обов’язки професійно, відповідально, якісно. Трудове виховання ефективно впливає на становлення і розвиток волі, здатності цілеспрямовано переборювати труднощі, що виникають на життєвому шляху людини, сприяє усвідомленню цінності праці та її провідної ролі в утвердженні індивіда у суспільстві та розвитку суспільних відносин, учить правильно організовувати трудовий процес, творчо, ініціативно та зацікавлено ставитися до самої праці, її результатів, до людей, які люблять і вміють працювати.

Трудове виховання здійснюється передусім через залучення здобувачів вищої освіти до конкретних видів діяльності. Основний вид праці здобувачів вищої освіти – навчання. Належно організований навчальний процес спонукає здобувачів вищої освіти до цілеспрямованого набуття знань і досвіду, сумлінного виконання своїх обов’язків, оволодіння вибраною професією. Формування поваги та любові до праці і потреби в ній відбувається також через залучення здобувачів вищої освіти до інших видів

діяльності, зокрема громадсько-політичної, науково-дослідної, самоврядної, художньої самодіяльності, спортивних змагань, суспільно-корисної праці та ін.

Важливу роль у трудовому вихованні відіграють спеціальні дисципліни «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Психологія праці» ті ін., які допомагають сформувати культуру праці, дотримуватися у цій сфері законів розвитку людини, природи і суспільства, а також проведення спеціальних тематичних тренінгів.

2.6. Професійне виховання

Професійне виховання взаємопов'язане з трудовим вихованням та є його логічним продовженням. Суттю професійного виховання є становлення здобувачів вищої освіти як фахівців. Вирішенню цього завдання підпорядковується діяльність усіх структурних підрозділів Академії та насамперед - ректора, проректорів, завідувачів кафедр, кураторів академічних груп, а також кожного науково-педагогічного працівника.

Навчальний процес в Академії є основною ланкою щодо професійного становлення здобувачів вищої освіти. Тому принципово важливо поєднувати теорію і практику, з найбільшою ефективністю передавати здобувачам вищої освіти весь необхідний обсяг знань і вмінь, навчити їх систематично працювати над собою, вміло користуватися набутими знаннями в умовах ринкової економіки. Лекції, практичні заняття, зустрічі з фахівцями, самостійні заняття в бібліотеці, науково-дослідна робота - це далеко не повний перелік форм роботи на шляху професійного становлення молодих людей. Важливою в цьому процесі є особистість викладача, передусім дисциплін фахового спрямування. Одним з складників професійного становлення здобувачів вищої освіти є оволодіння знаннями та навичками роботи з людьми, психологічна готовність працювати в ринкових умовах та відповідати за результати своєї роботи. Результатом професійного виховання є любов і повага до обраної професії, глибокі та різнобічні фахові знання і вміння, творчий підхід індивіда до розв'язання наявних проблем, готовність приймати нестандартні рішення, особиста відповідальність за справу, відкритість для нових досягнень у професійній сфері тощо.

2.7. Естетичне виховання

Естетичне виховання - покликано забезпечувати становлення і розвиток у здобувачів вищої освіти відчуття, розуміння і потреби у красі, усвідомлення необхідності жити і творити за її законами, з позицій естетичних правил оцінювати явища і процеси навколишньої дійсності.

Формування естетичної культури здобувачів вищої освіти в Академії відбувається як у процесі навчання, так і в позанавчальний час. Чуттєво-емоційний компонент значною мірою реалізується завдяки участі здобувачів

вищої освіти у академічних гуртках і студіях; заходах, що проводить Студентська рада; відвідуванню театрів, виставок, музеїв; творчими зустрічам із діячами літератури і мистецтва; проведенню творчих вечорів, читанню художньої літератури та поезії, перегляд художніх фільмів, слуханням музики тощо.

2.8. Виховання культури поведінки та спілкування

Виховання культури поведінки та спілкування у здобувачів вищої освіти в Академії спрямоване на набуття сукупності усталених морально-естетичних і соціально значущих якостей особистості, які виявляються в повсякденному житті та умінні співіснувати з іншими людьми.

Виховання культури поведінки ставить за мету засвоєння моральних вимог суспільства, закріплених у нормах, принципах та ідеалах, та їх інтеграцію в особистий досвід. Культура поведінки охоплює:

- зовнішній вигляд;
- автономність та ролі;
- імідж і презентацію ;
- стиль життя і репрезентування себе.

Виховання культури спілкування, у свою чергу, передбачає формування:

- гуманності, толерантності;
- уміння передбачати морально-психологічні наслідки своєї поведінки;
- здатності до компромісів тощо.

2.9. Виховання культури навчальної та науково-дослідної діяльності

Виховання культури навчальної та науково-дослідної діяльності розглядається як цілісна, багатовимірна, багаторівнева, відкрита особистісно-ціннісно-орієнтована система творчої самореалізації, саморозвитку, самовиховання здобувачів вищої освіти в Академії, заснованої на інтеграції логічних, інтуїтивних, евристичних, рефлексивних, емпатійних компонентів.

До найбільш ефективних педагогічних технологій, які забезпечують саморозвиток і самовиховання здобувачів вищої освіти, належать:

- технологія проблемно-пошукового навчання;
- особистісно-орієнтовані технології організації навчально-виховної діяльності здобувачів вищої освіти;
- тренінги творчого саморозвитку, особистісного зростання, релаксації, аутотренінгу;
- ігри-дослідження;
- суб'єктно-орієнтовані дослідні практикуми;
- інформаційні технології тощо.

2.10. Виховання інформаційної культури

Виховання інформаційної культури у загальному розумінні – це виховання у сфері культури, пов'язаної із функціонуванням та користуванням інформацією в суспільстві. Модель інформаційної культури особистості становлять три компоненти:

- когнітивний блок (Інтернет-грамотність; навички поводження з інформацією; уміння організувати пошук необхідної інформації; уміння працювати з відібраною інформацією: структурувати, систематизувати, узагальнювати, подавати у вигляді, зрозумілому іншим людям; уміння спілкуватися з іншими людьми за допомогою сучасних засобів інформації тощо);
- емоційно-ціннісний блок (зміст інформаційних потреб та інтересів; мотиви звернення до різних джерел інформації та пов'язані з ними очікування; ступінь задоволення інформаційних потреб, самооцінка інформаційної компетентності тощо);
- праксеологічний блок (способи пошуку та канали одержання необхідної інформації; інтенсивність звернення до різних джерел інформації та їх характеристика; застосування одержаної інформації в різних сферах своєї діяльності; способи поширення нової інформації, форми діяльності в Інтернеті тощо).

Виховання інформаційної культури починається з формування інформаційної складової – знань. Саме вони, трансформуючись далі в уміння і навички, закладають основу когнітивного блоку, а потім безпосередньо впливають на рівень інформаційної культури здобувачів вищої освіти.

Інформаційна культура здобувачів вищої освіти в Академії стає визначальним фактором їхньої майбутньої трудової діяльності.

2.11. Екологічне виховання

Екологічне виховання спрямовано на утвердження у свідомості здобувачів вищої освіти знань про природу як єдину основу життя на землі, переконань про необхідність гуманного ставлення до неї, особисту відповідальність за майбутнє, формування вміння здійснювати діяльність, дбайливо оберігаючи довкілля. Принципово важливим аспектом екологічного виховання є усвідомлення здобувачами вищої освіти потреби робити у процесі майбутньої професійної діяльності все від них залежне щодо забезпечення екологічно чистих умов виробництва.

2.12. Фізичне виховання

Фізичне виховання - це розвиток і зміцнення здоров'я здобувачів вищої освіти, їхніх фізичних задатків та здібностей, утвердження активного, здорового способу життя, вироблення вмінь самостійно використовувати форми і методи фізичної культури в процесі власної життєдіяльності. Даний

напряму вихованої роботи охоплює пропаганду здорового способу життя і конкретну діяльність, спрямовану на фізичне вдосконалення та фізичне загартування молоді. У сучасних умовах вкрай важливою є робота зі здобувачами вищої освіти в Академії щодо роз'яснення шкідливості вживання алкогольних напоїв і наркотичних речовин, куріння; також необхідно проводити профілактичні заходи щодо запобігання різноманітним захворюванням.

Фізичне виховання здійснюється шляхом участі здобувачів вищої освіти у роботі спортивних секцій, клубів, під час спортивних змагань, туристичних походів тощо.

2.12. Гендерне виховання

Гендерне виховання – цілеспрямований, організований і керований процес формування соціокультурних механізмів конструювання чоловічих і жіночих ролей, поведінки, діяльності та психологічних характеристик особистості, запропонованих суспільством залежно від їх біологічної статі. Гендерне виховання особистості здійснюється під впливом родини, освіти, засобів масової інформації, релігії, мистецтва, мови, правової та державної політики. На сучасному етапі розвитку освіти стає нагальним формування гендерної культури особистості як невід'ємної частини гендерної соціалізації студентів.

Гендерне виховання в Академії спрямоване на:

- утвердження гендерної рівності;
- недопущення дискримінації за ознакою статі;
- застосування позитивних дій;
- запобігання та протидію насильству за ознакою статі, у тому числі всім проявам насильства стосовно жінок;
- забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень;
- забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;
- підтримку сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства;
- виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері;
- захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі.

Академія забезпечує рівні права та можливості жінок і чоловіків у здобутті освіти, зокрема:

- рівні умови для жінок і чоловіків під час вступу до навчальних закладів, оцінки знань, надання грантів, позик студентам;

- підготовку та видання підручників, навчальних посібників, вільних від стереотипних уявлень про роль жінки і чоловіка та спрямованих на формування ненасильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, поваги до людської гідності та статевої недоторканості;
- виховання культури гендерної рівності, ненасильницької поведінки, взаємоповаги та рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків між жінками та чоловіками.

До навчальних програм, курсів перепідготовки кадрів в Академії включаються дисципліни, які вивчають питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, та факультативне вивчення правових засад гендерної рівності на основі гармонізації національного і міжнародного законодавства.

Заходи із запобігання насильству за ознакою статі в Академії здійснюються за такими напрямками:

- вивчення ситуації та збір даних про факти насильства за ознакою статі;
- проведення інформаційних кампаній щодо проявів насильства за ознакою статі, його наслідків;
- проведення інформаційно-просвітницьких заходів з питань запобігання та протидії насильству за ознакою статі;
- організація і проведення спільних та спеціалізованих тренінгів і семінарів із фахівцями, які працюють у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також працівниками правоохоронних органів.

3. Соціально-психологічний супровід суб'єктів освітнього процесу в Академії

Мета соціально-психологічного супроводу у Академії: підвищення ефективності освітньо-виховного процесу шляхом його індивідуалізації та захист соціального і ментального (психічного) здоров'я всіх його суб'єктів шляхом впровадження цілісної програми як алгоритму реалізації відповідної системи через застосування інтерактивних та інноваційних методів, технік, технологій практичної психології, соціальної педагогіки та ін. суміжних соціально-поведінкових галузей, у тому числі і соціоніки. Таким чином, соціально-психологічний супровід постане своєрідним синтезом тривалої і цілеспрямованої соціальної підтримки та адресної психологічної допомоги.

Основні суб'єкти процесу:

- наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники;
- здобувачі вищої освіти;
- співробітники Академії.

Завдання соціально-психологічного супроводу у межах реалізації програми психологічної підтримки суб'єктів освіти та орієнтовні напрями

роботи: гармонізація психічного стану суб'єктів освітнього процесу через їх підтримку з боку внутрішнього (сім'я, рідні, близькі, друзі) та зовнішнього (колеги, адміністрація закладу освіти, волонтери, громадські організації) соціального середовища: 1) надання рекомендацій та практичних порад через освітні інформаційні ресурси щодо використання вправ на заземлення та саморегуляцію, для відновлення ресурсу; 2) соціально-психологічні вебінари та тренінгові зустрічі для освітян з метою перерозподілу власної напруги та навантаження (технології самоменеджменту та раціонального розподілу та використання робочого і вільного часу); 3) впровадження на базі закладу освіти системи стимулювання та заохочення, а також послаблення адміністративного контролю для забезпечення автономії викладацької діяльності та збереження відчуття комфорту; 4) консультативні онлайн-зустрічі із психологами щодо застосування різноманітних психотехнік (психогімнастика, медитативні техніки, арт-терапевтичні техніки типу малювання, алмазної мозаїки тощо); 5) «студентська супервізія», коли студенти, як суб'єкти освітнього процесу, тобто активні його учасники, допомагають викладачам у розв'язанні їх професійних проблем через їх обговорення; 6) наповнення інформаційного порталу закладу освіти рейтингом викладачів, дошкою зворотного зв'язку для відкритої комунікації між суб'єктами освітньо-виховного процесу; 7) організацію дозвілля (як офлайн, так і онлайн) через заходи із зовнішніми суб'єктами соціального середовища – для зниження напруги та відчуття соціальної ізоляції та ін.

4. Організація та форми виховної роботи в Академії

В Академії створено систему виховної роботи, що дає можливість охоплювати виховним впливом усіх здобувачів вищої освіти - від першого курсу до останнього, здійснювати виховний процес як у навчальний, так і в позанавчальний час. Виховання здобувачів вищої освіти в Академії забезпечується діяльністю усіх структурних підрозділів Академії – від академічної групи до адміністрації Академії.

Суб'єктами, які організують забезпечення реалізації концепції виховання здобувачів вищої освіти в Академії, є:

- ректор Академії
- проректор;
- декани;
- заступники деканів;
- завідувачі кафедр;
- куратори академічних груп;
- науково-педагогічні працівники;
- Студентська рада Академії;
- Студентські ради факультетів.

Усі зазначені суб'єкти планують свою роботу на навчальний рік, а також щосеместрово, підбиваючи її підсумки в кінці навчального року з відповідними висновками щодо подальшого поліпшення системи виховання в Академії на наступний період.

Згідно із наявними можливостями, а також сформованими у сучасній вищій школі методами і формами виховання, в Академії реалізуються такі форми виховної роботи серед здобувачів вищої освіти:

- масові форми виховної роботи: участь здобувачів вищої освіти у відзначенні Дня знань, Дня захисника Вітчизни, Дня соборності України, Дня пам'яті героїв Небесної сотні тощо; академічні заходи, присвячені Святу першокурсника, Дню студента та ін.;
- групові форми виховної роботи, пов'язані з національно-патріотичним, культурологічним, правовим вихованням та благодійністю: відвідування семінарів та екскурсій історичного спрямування; благодійні акції; відвідування виставок, театрів тощо; проведення «круглих столів»; проведення зустрічей здобувачів вищої освіти з колективами кафедр, викладачами, провідними вченими, в ході яких обговорюються питання формування професійних якостей майбутніх спеціалістів; проведення спортивно-масової і фізично-оздоровчої роботи: масові спортивні змагання, турніри між курсами з окремих видів спорту, естафети тощо; проведення постійної виховної роботи в гуртожитку Академії, покликаної доповнювати багатогранну систему виховної роботи в Академії, огляд-конкурс на кращу кімнату в гуртожитку Академії; організація різних гуртків за інтересами;
- виховна робота, пов'язана з активізацією наукової діяльності, творчості та спортивним життям: огляди-конкурси, олімпіади, конференції, спортивно-оздоровча робота;
- індивідуальна виховна робота: корекція відхилень у свідомості і поведінці окремих здобувачів вищої освіти; спонукання здобувачів вищої освіти до раціонального використання вільного часу з метою всебічного розвитку своєї особистості, вдосконалення необхідних фахівцю якостей (консультування здобувачів вищої освіти щодо розумного використання вільного часу на самоосвіту, суспільну роботу, заняття фізкультурою і спортом, художньою і технічною творчістю тощо); виховна робота із соціально незахищеними студентами з числа дітей-сиріт, застосування оригінальних психолого-педагогічних технологій, виховних систем, форм і методів виховання, що відповідають сучасним вимогам.

Формуючи соціально активну особистість, слід виходити з того, що кожен здобувач вищої освіти повинен систематично залучатися до різних видів громадської діяльності, брати участь в роботі Студентських рад

факультетів та Студентської ради Академії, різноманітних молодіжних організаціях, клубах за інтересами тощо.

Вдосконалення організації навчально-виховного процесу в Академії спрямоване на активне поєднання навчального процесу із виховними заходами, пошук і приведення в дію нових форм впливу на здобувачів вищої освіти, відпрацювання нових методик та активізація традиційних видів діяльності, збереження досягнень минулого, сприяння виховання у здобувачів вищої освіти не лише професійних якостей, а й засвоєння загальнолюдських форм моралі.

5. Роль науково-педагогічних працівників у процесі виховної роботи

Виняткову роль у вихованні відіграють науково-педагогічні працівники (далі – викладачі) Академії. Ставлення викладацького складу Академії до роботи, до оточення, високий рівень професіоналізму, ерудиція, самодисципліна, прагнення до творчості сприяє розвитку подібних якостей і у студентському середовищі.

Вирішальним виховним засобом є слово і приклад викладача, його інтелігентність, солідність і впевненість, уміння непоказово зацікавити студентів змістом освітнього матеріалу. Особливого значення набувають вступні лекції. В процесі освітнього спілкування викладач виявляє прихильників своїх ідей, з яких згодом поповнює колектив наукової школи. Лектор-викладач є носієм так званої виховальної інформації, яка непомітно живе у змісті його лекційного матеріалу. Зв'язок наукових знань із життям, переконливі життєві приклади суттєво коректують погляди і навіть переконання студентів.

Авторитет викладача – інтегральна характеристика його професійної, педагогічної та особистісної позиції в колективі, яка виявляється в процесі взаємин з колегами, здобувачами вищої освіти і справляє вплив на успішність навчально-виховного процесу.

Авторитет викладача складається з двох компонентів: авторитету ролі й авторитету особистості. Нині на перше місце виходить особистість викладача, його яскрава, неповторна індивідуальність, яка здійснює на здобувачів вищої освіти виховний (педагогічний) та психотерапевтичний вплив.

Авторитет викладача формується з достатньо високого рівня розвитку трьох видів педагогічних умінь: предметних (наукові знання); комунікативних (знання про своїх здобувачів вищої освіти і колег); гностичних (знання самого себе й уміння корегувати свою поведінку).

Диференціація основних компонентів в діяльності викладача Академії виглядає наступним чином:

1. Конструктивна діяльність пов'язана з відбором, умінням вибудовувати навчально-виховний матеріал та проектувати розвиток індивідуальності здобувачів вищої освіти.
2. Організаційна діяльність передбачає організацію своєї поведінки (педагогічні дії в реальних умовах діяльності) на заняттях і поза ними; зворотний зв'язок зі здобувачами вищої освіти (думка, знання, інтерес).
3. Комунікативна діяльність – спільна діяльність педагога та здобувачів вищої освіти, побудова міжособистісної взаємодії (сприйняття і розуміння людьми один одного) і стосунків у процесі педагогічної діяльності, процес педагогічного спілкування.
4. Рефлексивна діяльність – уміння педагога аналізувати й адекватно оцінювати свою педагогічну діяльність, розвивати самосвідомість, яка виявляється в самопізнанні, самооцінці та саморегулюванні поведінки; прагненні до особистісного зростання, самореалізації та самоконтролю.

Отже, саме ці принципи мають реалізовувати у своїй професійній діяльності викладачі Академії, здійснюючи не тільки освітній процес, але й виховний.

6. Роль кураторів академічних груп в виховному процесі

Завдання кураторів академічних груп в сучасних умовах – допомогти розібратись і організувати, а не нав'язувати погляди, не замінити здобувачів вищої освіти в їхній діяльності. Важливим є також те, щоб робота кураторів не йшла в розріз з роботою Студентської ради, а доповнювала б її, і утворювала єдину демократичну виховну систему. Особливо потрібна допомога куратора у взаємодії здобувачів вищої освіти із численними навчальними структурами і службами, які здійснюють навчальну й позанавчальну діяльність, в організації спеціальних заходів, особливо загальноакадемічного характеру тощо.

Найважливішими напрямками діяльності кураторів академічних груп є:

- глибоке та всебічне вивчення особистості здобувачів вищої освіти, рівня їх спрямованості та наукового світогляду, духовних потреб, інтересів, ідеалів, ступінь сформованості моральних якостей, розвиток здібностей, правової освіченості, професійної спрямованості;
- інтерес до способу життя, умов, в яких живуть здобувачі вищої освіти, надання допомоги в покращенні побуту та матеріального добробуту;
- формування почуття патріотизму, моралі, яка стверджує гуманізм, відносини товариського співробітництва та взаємодопомоги, доброзичливість, чесність, простоту та скромність в особистому житті;
- участь у створенні активу групи, формування згуртованого працездатного колективу;
- сприяння прояву дружби, взаємодопомоги, високої свідомості, самостійності та ініціативи;

- спонукання до активної протидії проявам аморальності, правопорушенням, бездуховності, антигромадянської діяльності;
- ефективне керування групою, надавання допомоги активу в плануванні виховної роботи, проведення тематичних бесід, диспутів з питань культури, релігії, правовідносин, конфліктності тощо;
- навчання здобувачів вищої освіти правильній організації навчальної роботи, створенню робочої атмосфери, надання допомоги тим, хто не встигає у навчанні, виховування сумлінного ставлення до праці, навчання, почуття особистої відповідальності перед суспільством за навчання, поведінку тощо;
- залучення кожного здобувача вищої освіти до суспільного життя, курсових, інститутських та загальноакадемічних заходів, науково-дослідної роботи;
- відвідування семінарів та занять з підвищення кваліфікації кураторів;
- проведення обліку навчально-виховної діяльності академічної групи в спеціальному журналі, який відображає поточну та екзаменаційну успішність, відвідування, ставлення здобувачів вищої освіти до суспільної праці та інших видів професійної діяльності;
- надання протягом року проректору письмового звіту про свою роботу (наприкінці першого та другого семестрів);
- відвідування навчальних занять за умови попереднього узгодження з викладачами чи завідуючим відповідної кафедри, та можливість бути присутнім на іспитах;
- внесення пропозицій в адміністративні, громадські організації Академії, щодо поліпшення навчальної, науково-дослідної, виховної діяльності, культурно-побутових умов життя здобувачів вищої освіти тощо;
- разом зі Студентською радою вирішення питань, що стосуються його академічної групи в цілому та окремих здобувачів вищої освіти, обговорення підсумків оглядів, конкурсів, поселення у гуртожиток, надання академічної відпустки або відрахування з Академії;
- висунення кращих здобувачів вищої освіти групи для заохочення;
- скликання позачергових зборів своєї групи для обговорення питань, які раптово виникли.

Основні напрямки виховної роботи куратора в залежності від курсу, на якому навчаються студенти

1) На першому курсі куратор бере участь у створенні колективу групи, у становленні системи студентського самоврядування, допомагає першокурсникам адаптуватись до нових умов навчання у вузі.

Потрібно враховувати, що в цей період відбувається адаптація першокурсника до умов вищого навчального закладу, його знайомство з новими реаліями життя і праці. Відомо, що будь-яка зміна умов

функціонування живих організмів спирається на запас їх фізичної міцності й здатності до психічної саморегуляції та застосування стратегій поведінки, що забезпечують певний амортизаційний ефект адаптаційного стресу. Із огляду на це куратор академічної групи має приділяти увагу формуванню в молоді здорового способу життя (харчування, рухова активність, раціональний режим праці й відпочинку, загартування, профілактика шкідливих звичок), щоб період адаптації не став причиною фізичного й психічного виснаження, погіршення стану здоров'я.

Прийняту кожним студентом присягу слід проаналізувати за допомогою методу «мозкового штурму» на одній із організаційно-виховних годин. Спонукаючи студента до глибоких роздумів над смислом кожної закладеної у зміст присяги фрази. Куратору треба формулювати чіткі за формою й категоричні за змістом вимоги до підопічних вихованців, наголосити на правах і обов'язках, що випливають із нового статусу, аби студент знав, за що хвалять, а за що наказують. Слід детально обговорити правила внутрішнього розпорядку, правила поведінки в гуртожитку, звернути увагу на оцінку результатів праці студента інструментами академічного рейтингу.

2) На другому курсі куратор продовжує гуртувати групу, допомагає кожному студенту включитись у процес самоосвіти і самовиховання.

У цьому році навчання доцільно робити акцент на вивченні пам'ятних місць та місць, вартих уваги, у різних куточках України, привертати увагу до переможних сторінок історії нашого народу. Куратором академічних груп та іншим суб'єктам виховної роботи слід емансипуватися від превалювання трагізму, катастроф і поразок у календарі пам'ятних дат. Зміст патріотичного виховання має носити оптимістичний характер й формувати переконання студентів у здатності народу до творення держави, ефективної її оборони, протистояння ворогам-агресорам.

3) Завданнями куратора третього курсу є виховання у студентів професійно значимих якостей особистості, включення всіх студентів у різноманітні види професійної діяльності.

Куратор академічної групи забезпечує проектування професійної біографії студента. Студент перебуває на стадії самовиховання. Необхідно проводити зустрічі з роботодавцями, які окреслюють замовлення на фахівця, що диктується вимогами ринку праці. Уявити ідеальний образ фахівця у галузі, визначити кластер (набір) професійно важливих особистісних якостей. На основі цього куратор академічної групи має виконувати тьюторські функції, конструюючи професійну спрямованість підопічного студента шляхом вибору доцільних дисциплін селективної частини навчального плану з урахуванням контексту майбутнього місця роботи. При цьому не допускаються нав'язування студенту своєї точки зору. Спонукання до правильного вибору має відбуватися тільки шляхом переконання, з

урахуванням індивідуально-психологічних особливостей вихованця та його уявлень про майбутню професійну діяльність.

4) На випускному курсі куратор визначає рівень розвитку професійно значимих якостей особистості та допомагає студентам під час практики адаптуватись до умов майбутньої діяльності.

На цьому етапі куратору, за можливості, слід інтенсифікувати співпрацю з роботодавцями. Окрім цього: забезпечувати виховання лідерського стилю студентів, розвивати їх дослідницькі уміння й навички, стимулювати інтерес до професії, сприяти формуванню професійної компетентності. Студент має визначитись, і не без допомоги куратора, з місцем майбутньої роботи і відповідно до цього здійснювати вибір теми випускного дослідницького проекту, добирати доцільні предмети з варіативної частини навчального плану.

Додатково вирішуються наступні завдання:

- роз'яснення завдань щодо необхідності й важливості практичної підготовки та кваліфікаційної роботи у справі становлення випускника академії;
- роз'яснення етичних норм поведінки випускника академії у майбутній професійній діяльності;
- проведення днів кафедр, дисципліни яких викладаються на четвертому курсі.

Під час навчання в магістратурі у процесі роботи наставника вирішуються такі ж навчально-виховні завдання, як і на попередніх курсах навчання в бакалавраті. Враховується при цьому вже досягнутий рівень виховання студентів-магістрів. Додатково вирішуються наступні завдання:

- надання студентам допомоги в усвідомленні себе фахівцями у сферах майбутньої професійної діяльності;
- докладання зусиль з розвитку у студентів академії громадянських якостей та виховання в них почуття національної гідності, патріотизму та гуманізму;
- закріплення професійної етики, норм поведінки та професійних навичок випускника на роботі, у громадських місцях та в побуті;
- розвиток загального та культурно-естетичного світогляду;
- проведення днів кафедр, дисципліни яких викладаються під час навчання в магістратурі.

Отже, найважливішим завданням роботи куратора академічної групи є допомога здобувачам вищої освіти в організації таких заходів, які дозволили б глибоко усвідомити, зрозуміти, відчувати і сприйняти традиції Академії, його ціннісні орієнтації, ті стосунки і норми, які традиційно лежать в основі відносин і взаємодій в Академії та за його межами (знайомство з історією Академії, участь у загальноакадемічних заходах, організація екскурсій і зустрічей з видатними особистостями тощо).

7. Роль Студентської ради у виховному процесі

Студентська рада функціонує з метою забезпечення виконання здобувачами вищої освіти своїх обов'язків та захисту їхніх прав і сприяє формуванню національної свідомості, почуття національної гідності та самоповаги у них. Це така діяльність, з допомогою якої максимально виявляються і реалізуються творчі здібності здобувачів вищої освіти, формуються моральні якості, підвищується ініціатива кожного за результатами своєї праці. У зв'язку з цим зростає роль студентських колективів із залучення молоді в процес управління справами навчального закладу.

Основними завданнями Студентської ради є:

- сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;
- захист прав та інтересів здобувачів вищої освіти;
- забезпечення виконання здобувачами вищої освіти своїх обов'язків;
- сприяння у створенні необхідних умов для проживання і відпочинку здобувачів вищої освіти;
- створення різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами тощо;
- організація співробітництва із здобувачами вищої освіти інших навчальних закладів освіти і молодіжними організаціями;
- безпосередня участь здобувачів вищої освіти у реалізації державної молодіжної політики;
- забезпечення інформаційної, правової, психологічної допомоги здобувачам вищої освіти;
- залучення здобувачів вищої освіти до трудової діяльності у вільний від навчання час;
- контроль за навчальною і трудовою дисципліною здобувачів вищої освіти, оперативне реагування на їх порушення;
- залучення здобувачів вищої освіти до художньої самодіяльності;
- проведення вечорів відпочинку, конкурсів;
- створення різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;
- забезпечення інформаційно-молодіжної, правової, психологічної, фінансової допомоги здобувачам вищої освіти (спільно з відповідними службами);
- організація належного побуту, відпочинку і дозвілля у гуртожитку Академії;
- активна участь в організації ремонту кімнат, забезпеченні зберігання і підтримки у необхідному стані приміщень, обладнання та іншого майна Академії;

- організовує чергування студентів і сприяє налагодженню пропускового режиму в гуртожитку Академії;
- активна участь у роботі з організації змагання за зразкові кімнати, поверхи, економії електроенергії тощо;
- сприяння розвитку, розширенню та популяризації спорту, участі студентської молоді в спортивному, оздоровчому, туристичному відпочинку;
- разом із завідувачем гуртожитку Академії, проректором створення умов для самостійної підготовки (навчання) здобувачів вищої освіти та їхнього відпочинку і дозвілля;
- пропагування здорового способу життя, запобігання вчиненню правопорушень, вживанню ними алкоголю, наркотиків, паління та інше.

Шляхом створення студентських аматорських об'єднань, студій та гуртків вокального та хорового співу, естрадної мініатюри, хореографічного, звукорежисури, художнього оформлення сприяє:

- розкриттю творчих здібностей здобувачів вищої освіти;
- вихованню гармонійно розвиненої, соціально активної й національно свідомої особистості;
- відновленню та впровадженню традицій і цінностей культури українського народу;
- творчому пошуку ефективних, нетрадиційних форм і методів творчо-художньої роботи та організації дозвілля;
- розвитку художньої самодіяльності в Академії;
- організації змістовного відпочинку і дозвілля здобувачів вищої освіти (за їхньої безпосередньої участі в позанавчальний час);
- створенню необхідних організаційно-методичних умов для занять різними видами творчості;
- пропагуванню здорового способу життя.

8. Критерії ефективності виховної роботи в Академії

Ефективність виховної роботи додає певних складнощів у вимірюванні і, відповідно, оцінюванні, тому показниками якості ефективності виховної роботи виступають:

- рівень стабільності і чіткості роботи усіх суб'єктів виховної роботи;
- виконання планів виховної роботи як на рівні факультетів, так і в межах куратора окремої академічної групи;
- якість складання планів виховної роботи та їх відповідність концепції про виховну роботу в Академії та відповідним нормативно-правовим актам;
- зменшення кількості порушень з боку студентів або ж повна їх відсутність;

- рівень готовності та участі всіх викладачів в ефективному здійсненні виховної роботи;
- масовість та якість участі колективів здобувачів вищої освіти у культурному та спортивному житті Академії, міста, регіону, країни;
- наявність постійної та безпосередньої ініціативи студентства в пошуку нових форм позанавчальної роботи, прагнення до постійного підвищення рівня наявних культурно-масових заходів.

9. Забезпечення реалізації концепції виховної роботи

Для успішної реалізації концепції виховної роботи в Академії реалізуються такі заходи:

- здійснюється підвищення кваліфікації викладачів в таких галузях як педагогіка, психологія, право, економіка тощо;
- підвищуються вимоги до науково-педагогічних працівників щодо готовності до здійснення виховної роботи на високому рівні при укладанні з ними трудових контрактів;
- виконується моніторинг ректоратом проведення виховної роботи та надається, за потребою, організаційно-методична допомога викладачам, співробітникам Академії, Студентській раді Академії;
- запроваджується передовий досвід інших закладів освіти;
- реалізується необхідне матеріально-технічне забезпечення виховної роботи та матеріальне заохочення суб'єктів освітньої діяльності Академії.